

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова
Інститут мистецтв

Проблеми сучасної мистецької освіти

Матеріали звітно-наукової конференції

Київ
Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова
2012

Касян Я. КАМЕРНА ОПЕРА М. РИМСЬКОГО-КОРСАКОВА «МОЦАРТ і САЛЬєРІ»: ФІЛОСОФСЬКИЙ, ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ, МУЗИЧНО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ	62-69	
Кир'яновська С. ТВОРЧА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ УЧНІВ МОЛОДШОГО ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ПОЗАКЛАСНИХ МУЗИЧНО-ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ	70-74	
Кисіль Д. ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ЛІБРЕТО ХОРЕОГРАФІЧНОГО ТВОРУ	75-79	
Клекочко Т. КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ФОРТЕПІАННОГО ВИКОНАВСТВА В ПРОЦЕСІ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ МУЗИКАНТІВ	80-86	
Кузьменко А. ВІДИ, ЗАВДАННЯ ТА ПРИНЦИПИ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З КОРЕКЦІЇ ВАД ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ	86-90	
Лаута К. МУЗИЧНО - ЕСТЕТИЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ СУЧASNНОЇ МУЗИКИ	91-96	
Левітіна З. ДИТЯЧА ОПЕРА ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ	96-101	
Лізавенко В. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ПОЛІФОНІЧНОГО СЛУХУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	102-109	
Лизогуб О. ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ПІДЛІТКІВ В ПОЗАКЛАСНИЙ СПІВАЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	110-114	
Лушицька О. ДЕЯКІ ПИТАННЯ МІОЕЛАСТИЧНОЇ ТЕОРІЇ ЗВУКОУТВОРЕННЯ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ	115-122	
Макарчук О. СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ	123-127	
Маламуж М. РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ДОШКІЛЬНИКІВ В ПРОЦЕСІ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	127-133	
Михайлів В. МІСЦЕ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В СУЧASNІЙ ШКОЛІ	133-139	
Мисникова К. РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ	139-143	
Нестеренко І. ХАРАКТЕРИСТИКА УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ВОКАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	144-148	
Онищенко С. ВІПЛИВ СУЧASNНОЇ МУЗИКИ МАСОВИХ ЖАНРІВ НА ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ ПІДЛІТКІВ	149-156	
Павличи С. ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-СЛУХОВИХ УЯВЛЕНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У КЛАСІ ФОРТЕПІАНО	156-160	
Полякова В. МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЗАСОБАМИ МУЗИКИ: СУТНІСТЬ, ФОРМИ, МЕТОДИ	160-165	
Перхоменко В. РОЗВИТОК УЯВИ ПЕРШОКЛАСНИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ХОРЕОГРАФІЇ	166-170	
Примачко Ю. ОСНОВНІ ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ В ГАЛУЗІ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ М.ЛІСЕНКА, М.ЛЕОНТОВИЧА, К.СТЕЦЕНКА	170-176	
Сичевська О. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ У СІМ'ї	177-181	

ТВОРЧА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ УЧНІВ МОЛОДШОГО ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ПОЗАКЛАСНИХ МУЗИЧНО-ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ

Кир'яновська С., Горбенка С.

В умовах модернізації освітнього процесу в Україні особливою значущісті набуває проблема розвитку особистості, спроможності жити і працювати в умовах сьогоднішніх європейських реалій. У зв'язку з цим гостро виникає потреба вдосконалення навчально-виховного процесу у загальноосвітніх навчальних закладах на основі створення умов для самореалізації особистості у різноманітних видах діяльності. Концептуальною основою розв'язання даної проблеми, на наш погляд, може слугувати гуманістична парадигма освіти, що розробляє теоретичні засади виховання особистості, здатної до самовизначення, самооцінки, самоаналізу. Школа повинна не механічно передавати учнів якомога більше знань, а навчити його здобувати і використовувати їх виховувати певні особистісні якості та створювати умови для його саморозвитку й творчої самореалізації.

У «Великому тлумачному словнику української мови» (2004р.) самореалізація розглядається як реалізація власного творчого потенціалу. З огляду на розмаїття існуючих визначень поняття «самореалізація особистості» варто відзначити, що цей феномен пов'язують:

- зі здійсненням задумів для досягнення мети у вирішенні особистісно-значущих проблем, що нерозривно пов'язані з творчою діяльністю (В.Андреєв, Т.Вівчарик, Л.Циренова);
- з усвідомленням особистісного власної сутності, доцільності розкриття й використання внутрішніх сутнісних сил, спрямовані на вільний вибір шляхів особистісного зростання (В.Гупаловська, А.Коваленко, Ю.Юхименко);
- з реалізацією самого себе в житті та нововведенням (Ш.Бюллер, Л.Коростильова, Л.Кулікова);

• з рухом до максимально повного здійснення закладених у людині потенційних можливостей до саморозвитку (Н.Барішникова);

• із задоволенням особистістю духовних потреб, інтересів, ідеалів, системи духовних цінностей, «користю для себе» (Л.Цурикова, І.Чехайло).

Методологічні засади проблеми творчої самореалізації особистості, щодо унікальності кожного індивіда, його природної потреби у самопізнанні і само здійсненні простежуються в роботах В.Андрющенка, Ю.Афанасьєва, М.Бердяєва, І.Зязюна, Л.Когана, В.Муляра, В.Шинкарка та ін. Внутрішня необхідність людини у самореалізації розглядається гуманістичною психологією (А.Маслоу, Г.Балл, І.Бех, К.Роджерс, Г.Костюк, Г.Оліфт) та педагогікою (А.Алексюк, Є.Бондаревська, М.Берулава, О.Пехота, О.Серіков, А.Хуторської). В мистецькій теорії і практиці питання творчої самореалізації знайшли своє висвітлення в роботах О.Гончарової, С.Горбенка, О.Гумінської, Л.Масол, О.Олексюк, О.Отич, Г.Падалки, О.Ростовського, О.Рудницької.

Метою нашої статті є розкриття змістових компонентів, етапів, структури та критеріїв оцінювання навичок творчої самореалізації учнів підліткового віку в процесі проведення позакласних музично-виховних заходів.

Реалізація творчого потенціалу кожного учня є різноплановою та багаторівністою за умов індивідуального диференційованого підходу до нього з боку вчителя, його професіоналізму й педагогічної майстерності. Особливо ефективною тут може бути позакласна діяльність підлітків, оскільки вони тягнуться до творчості, проявляють високу активність і самостійність у творчій позакласній діяльності, для них характерна висока потреба у пізнанні, завжди стабільний пізнавальний інтерес. Але цей напрямок роботи не можна назвати масовим, оскільки лише незначна частина молодших підлітків зачувається до проведення позакласних музично-виховних заходів.

В сучасному загальноосвітньому навчальному закладі проводяться різноманітні за формою, змістом, можливостями та виховною ціллю музичні заходи: вечори, конкурси, вікторини, лекторії, філармонія, зустрічі з композиторами та виконавцями та ін. Вони виконують ряд важливих

педагогічних функцій. Це, перш за все, естетичне відношення до музичного мистецтва і дійсності, вирішення проблеми вільного часу, регулювання впливу засобів масової інформації, розвиток в учнів музично-творчої активності, інтересу до творів різних жанрів, виховання музичного смаку, набуття навичок самостійної музичної діяльності. У визначеній сутності виховного заходу викодимо з положення, що кожний виховний захід має свою мету, специфіку і, в залежності від цього, потребує використання відповідних методів та прийомів; характеризується притаманними лише йому змістом, складається з невінних етапів та володіє властивими лише йому функціями. У дослідженні Ю.А. Конаржевського стосовно структури виховного заходу, чітко визначено сутність цієї форми виховної роботи і з'ясовано загальні та відмінні риси між уроком і виховним заходом. На його думку "виховним заходом можна назвати сукупність різного роду виховних впливів, які відповідають їх вимогам матеріальними та духовними умовами, своїм підґрунтам мають одну комплексну виховну мету, взаємодіють між собою в її досягненні, та цілісні у своєму утворенні." [1, с.21] Ми погоджуємося з думкою вказаного автора, що будь-який виховний захід складається з наступних етапів:

- ◆ етап аналізу обстановки і формулювання мети;
- ◆ етап планування заходу і організації;
- ◆ етап безпосереднього здійснення музично-виховного заходу;
- ◆ завершальний етап.

Як показує практика роботи в школі, кожному з цих етапів, притаманні наступні позиції:

- ◆ ціль та завдання;
- ◆ роль та місце етапу у загальній системі виховного заходу;
- ◆ зміст кожного етапу;
- ◆ методика та умови вирішення ступеня музично-виховного завдання;
- ◆ критерії оцінювання поставленої мети;
- ◆ педагогічні вимоги до здійснення етапу. [1, с.35]

Слід наголосити, що розвитку в учнів здібностей аналізувати мистецькі заходи, самостійно шукати істину, знаходити власну позицію шляхом емоційних переживань і напруженої художньо-інтелектуальної роботи сприяє, у значній мірі, позакласна музична діяльність. Розмайття форм музичної діяльності і необхідність її постійного оновлення ставить педагога перед проблемою вибору тієї чи іншої форми і розробки змісту. В зв'язку з цим вчителю необхідно однозначно вирішити: користуватися йому готовим та апробованим на практиці сценарієм, який пропонується у методичній літературі, чи самому запропонувати форму того чи іншого музично-виховного заходу.

На думку дослідника О.Ю.Камні, педагог не повинен будувати роботу з дітьми за "чужим" баченням, оскільки такий вид діяльності гальмує прöziv і розвиток творчих здібностей, самостійності учнів та позбавляє їх можливості проявити і задоволити свої потреби. Однак, це не заперечує можливість знайомства з досвідом інших, що дозволяє вибрати ідеї і способи організації діяльності. Але домінуючим є той варіант, коли форма виховної роботи вибирається і вдоосконалюється в процесі спільної колективної діяльності всіх учасників навчально-виховного процесу. Колективне осмислення, пошук і підбір форм виховного заходу серед існуючого розмаїття передбачає надання можливості дитині більш повно розкрити себе, сприяє розвитку спільного інтересу у дітей до музичної діяльності та потенційних і спонукально-мотиваційних сутінечих сил особистості.

Розроблені нами технології організації позакласних музичних заходів у навчально-виховному навчальному закладі з метою творчої самореалізації молодіжного підлітка, включає такі етапи: мотиваційно-цільовий, функціонально-діяльнісний, контролально-рефлексивний.

На мотиваційно-цільовому етапі вчитель здійснює проектування заходів: формує тему, мету, форми роботи, визначає проблемно-виховні ситуації з діяльністю віку дітей; конкретизує зміст роботи, вивчає потреби в їого реалізації, сприяє мотивації позакласної роботи взагалі.

На *операційно-діяльнісному етапі* здійснюється сама організація позакласного виховного заходу. Вчитель формує інтерес учнів до діяльності, стимулює прояви їх самостійності, визначає рівень їх самореалізації. При цьому, школярі безпосередньо включаються в організацію роботи і визначають власні потенційні можливості.

Контрольно-рефлексивний етап передбачає аналіз учителем музично-виховного заходу та визначення його результативності, а також, здійснення разом з учнями, обміну роздумами над власними почуттями, думками, станами і визначення мотивів для досягнення нової мети.

Отже, організація позакласних музично-виховних заходів у школі з метою створення умов для творчої реалізації сутінечних сил особистості молодшого підлітка сприяє формуванню у школярів стійкого інтересу до різноманітних форм музичної діяльності, потреб у самовихованні та саморозвитку. При цьому створюються умови для самовизначення учнів з усвідомленням результату їх власної праці. Окрім того, організація та проведення позакласних музично-виховних заходів розвиває у підлітків комунікативні вміння й навички, формує потреби до колективної художньої творчості, спрямованої на самореалізацію своїх здібностей і нахилів.

Література:

1. Конаржевский Ю.А. Системный подход к анализу воспитательного мероприятия /Ю.А. Конаржевский -Челябинск, 1980. – 93 с.
2. Сипченко В.І. Мета і зміст виховання / В.І.Сипченко //Гуманітарні навчально-виховного процесу: Наук. – метод. Зб. Вип. VI /За заг. ред. Легенського Г.І. та Сипченка В.І.– Слов'янськ: ІЗМН – СДП, 1999. – С.35-38.
4. Киричук О.В. Розвиток і самореалізація особистості в узгодженні освітнього закладу /О.В. Киричук //Рідна школа.– 2002. - №5 - С.28-30.
5. Камні О.Ю. Самореалізація особистості в умовах гуманітарного педагогічного закладу /О.Ю.Камні // Нова педагогічна думка. Спецвипуск. - 2007. - С.109-113.

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ЛІБРЕТО ХОРЕОГРАФІЧНОГО ТВОРУ

Кисіль Д., Верлан Л.

Згідно з думкою теоретиків і практиків сценічного мистецтва, створення лібрето і подальша робота над ним - одна з дуже проблемних зон в художньому процесі музичного і хореографічного театру. Ознайомившись з теоретичними роботами з музики, драматичного театру та хореографії ми робимо висновок, що теоретичних робіт з лібретознавства недостатньо[1, 42]. Проналізувавши історичні та теоретичні праці про лібрето ми доходимо висновку, про відсутність методичних розробок з даної проблеми, тому дослідження особливостей побудови лібрето хореографічного твору лишається актуальним в хореографічній освіті.

Мета цієї статті - розкрити сутність, принципи створення та значення лібрето у сучасній хореографічній постановці. Тема є актуальною особливо для студентів інститутів мистецтва, як відділення хореографії, так і з музики. Викладачі балетмейстерського курсу і композицій музики в свою чергу повинні приділяти вивченю лібрето як складової частини художнього твору відповідну увагу. Між тим, побудова лібрето хореографічного твору залишається невивченою, а основні принципи створення лібрето у даному виді сценічного мистецтва - нез'ясованими.

Лібрето (з італ. книжечка) - словесний текст музично-драматичного твору: опера, оперети, канони та ораторії. Лібрето не розглядається як самостійний літературно-драматичний твір, представляючи собою літературно-драматичну основу поєднання. Тільки в гармонійному поєднанні лібрето через вираження звучання музики та танцю воно знаходить своє справжнє значення. Також лібрето розглядають як створену на основі літературного першоджерела п'есу, яку від розширюється засобами сценічної дії[2,9]. Лібрето дає нове тлумачення темі, емоції, образів (наприклад «Пікова дама» П. І. Чайковського чи О. С. Пушкіну)[2, 129]. Аж до середини 18 ст. в композиції було використана певна схема, обумовлена однотипністю музично-драматичних